

Kształcenie ustawiczne osób dorosłych

Idea kształcenia ustawicznego i jej rola w rozwoju zawodowym człowieka.

Życie we współczesnym społeczeństwie pełnym dynamicznych przemian wymaga stałego aktualizowania wiedzy i informacji. Szybkie tempo życia, zmiany w systemach kształcenia i na rynku pracy, a także różne modele życia i style pracy, wpływają na konieczność stałego przystosowywania się jednostki do zmian zachodzących w środowisku. Edukacja ustawiczna (uczenie się od przedszkola aż do starości) jest jednym z najlepszych sposobów, by sprostać wyzwaniom wywołanym przez gwałtowny rozwój technologiczny, globalizację czy przeobrażenia społeczne i ekonomiczne. Rada Europejska na posiedzeniu w Lizbonie, które odbyło się w marcu 2000 roku, przyznała, że udanemu przejściu do gospodarki i społeczeństw opartych na wiedzy musi towarzyszyć zwiększony nacisk na kształcenie ustawiczne. Strategia Lizbońska wyraźnie kładzie akcent na wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej Europy i poprawę zatrudnienia, a głównym motorem rozwoju jest edukacja. Edukacja ustawiczna jest warunkiem rozwoju jednostki i dobrobytu całego społeczeństwa europejskiego oraz jest niezbędna do zapewnienia integracji społecznej i wyrównywania szans życiowych dla wielu ludzi a także, zmniejszania problemu marginalizacji. W związku z tym, idea uczenia się przez całe życie (*Lifelong Learning*) jest traktowana priorytetowo w polityce oświatowej wszystkich krajów europejskich. W gospodarce opartej na wiedzy, w której edukacja szkolna nie jest już wystarczająca, najbardziej liczy się otwartość, aktywność i zdolność człowieka do efektywnego korzystania z wiedzy i informacji w obliczu ciągłych zmian. Aby nadążyć za tempem nieustannych przemian i utrzymać się na współczesnym rynku pracy, koniecznym staje się stałe i bieżące aktualizowanie wiedzy i doskonalenie

kompetencji oraz nabywanie nowych umiejętności zawodowych i społecznych w formie kształcenia formalnego, nieformalnego i nieoficjalnego. Oprócz solidnych podstaw, jakie daje kształcenie formalne, odbywające się w placówkach szkolnych i ośrodkach szkoleniowych, które kończy się uzyskaniem uznawanych dyplomów i świadectw, istnieje równoległe kształcenie nieformalne, w postaci zajęć czy usług organizowanych przez różne ośrodki czy organizacje obywatelskie (np.: organizacje młodzieżowe, związki zawodowe czy partie polityczne). Niezależnie od tych dwóch form kształcenia, do rozwoju wiedzy i umiejętności człowieka przyczynia się również często w sposób nieświadomy kształcenie nieoficjalne, czyli informacje i umiejętności pochodzące z różnych źródeł (w rodzinie, w przedsiębiorstwie, na drodze samokształcenia). Idea kształcenia ustawicznego zakłada właśnie komplementarność tych trzech form uczenia się, zwracając uwagę na to, że powinien to być proces całościowy, trwający od wczesnego dzieciństwa (faza przedszkolna) aż do starości (faza emerytalna), dostępny dla wszystkich obywateli w równym stopniu.

Oczekiwania odnośnie kwalifikacji pracowników na współczesnym rynku pracy.

W gospodarce opartej na wiedzy, utrzymanie przewagi konkurencyjnej zależy głównie od rozwoju i pełnego wykorzystania zasobów ludzkich. Oczekiwania pracodawców wobec pracowników są coraz większe, a znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia na współczesnym rynku pracy zależy od posiadania przez potencjalnych pracowników aktualnej wiedzy merytorycznej i kompetencji. Brak odpowiednich kwalifikacji zwiększa ryzyko bezrobocia oraz wpływa na długość czasu poszukiwania pracy. Ponieważ pracodawcy poszukują wysoko wykwalifikowanej kadry a konkurencja na rynku pracy jest ogromna, coraz większy też staje się popyt na naukę potwierdzoną oficjalnym świadectwem, dyplomem czy certyfikatem. Nie bez znaczenia są również umiejętności „miękkie” oraz zdolności do poszukiwania i utrzymania pracy.

W związku z powyższym, bez nastawienia na rozwój i stałe podwyższanie kwalifikacji oraz doskonalenia i nabywania nowych umiejętności zawodowych i społecznych, ciężko będzie sprostać ostrej rywalizacji na dzisiejszym rynku pracy. Istotny staje się tu nie tylko dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych oraz umiejętności związane z obsługą komputera i Internetu, ale także dyspozycyjność i mobilność, oznaczająca gotowość do przemieszczania w poszukiwaniu zatrudnienia.

Obecnie, najbardziej poszukiwani kandydaci to ci, którzy oprócz wiedzy merytorycznej i biegłej znajomości języków obcych posiadają ponadto umiejętności miękkie, jak na przykład wysokie umiejętności komunikacyjne, samodzielność, umiejętność organizacji pracy czy umiejętność współpracy w zespole. Sukces odniosą ci pracownicy, którzy nastawieni są na podnoszenie kwalifikacji, wykazują się inicjatywą, determinacją w dążeniu do celu, aktywnością i kreatywnością w poszukiwaniu zatrudnienia. Osoby, które priorytetowo traktują swój własny rozwój zawodowy i inwestują w swoją przyszłość, niezależnie od wieku, poradzą sobie w sytuacji ogromnej konkurencyjności na dzisiejszym rynku pracy. Dla wielu pracodawców liczy się przede wszystkim potencjał danego kandydata, jego zapal do nauki i pracy, zorientowanie na zdobywanie nowej wiedzy, oraz elastyczność czyli, umiejętność adaptacji do stale zmieniających się warunków i wymagań, jakie stawia rynek pracy, a co za tym idzie umiejętność przekwalifikowania się w razie potrzeby. Wiedza, informacje szybko się jednak dziś dezaktualizują, dlatego współczesny pracownik, niezależnie od zajmowanego stanowiska i specjalności zawodowej, czy jest właścicielem firmy czy też pracuje na etacie, musi być otwarty na wyzwania i zmiany, z jakimi muszą się zmierzyć firmy czy organizacje w gospodarce rynkowej. Jak widać umiejętność szybkiego uczenia się i zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce są potrzebne, aby osiągać dobre rezultaty w pracy i utrzymać swą konkurencyjność na rynku pracy. Dbanie o rozwój intelektualny, przykładanie dużej wagi do kwestii ustawicznego kształcenia i uzupełniania kwalifikacji jest najlepszym sposobem na planowanie i samodzielne decydowanie o rozwoju własnej ścieżki kariery zawodowej.

Uczenie się osób dorosłych.

Każdy etap życia człowieka, od wczesnego dzieciństwa poprzez dorosłość, aż do późnej starości, niesie ze sobą wiele możliwości rozwoju i zdobywania nowej wiedzy. Wiele zależy od nas samych, od naszej gotowości do nauki, potrzeb i aspiracji, motywacji wewnętrznej, ale także od wcześniejszych doświadczeń szkolnych i od środowiska społeczno - zawodowego, w którym funkcjonujemy. Nie bez znaczenia jest wpływ otoczenia społecznego, szczególnie zawodowego, które może nas mobilizować do nieustannego rozwoju, doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji. Chcąc sprostać oczekiwaniom społecznym i nie zostać wykluczonym z życia zawodowego warto dbać o własny rozwój zawodowy. Kształcenie się w wieku dorosłym ma swoją specyfikę i jest istotną częścią wdrażania w życie założeń idei kształcenia ustawicznego. Aby osoby dorosłe chciały się uczyć musi być spełnionych szereg warunków. Przede wszystkim, uczący się muszą widzieć realne i praktyczne korzyści z nauki w swoim życiu prywatnym i zawodowym, zaś sam proces kształcenia powinien mieć atrakcyjną formę, różnorodne metody i środki dydaktyczne oraz odbywać się w dogodnych warunkach. Osoby dorosłe uczą się wtedy kiedy naprawdę tego chcą i potrzebują, są wrażliwe na krytykę i niechętnie poddają się ocenie. Podstawą efektywnego uczenia się musi być relacja oparta na partnerstwie między uczniem a nauczycielem, oraz aktywność i zaangażowanie się w cały proces uczenia się ze strony dorosłej osoby uczącej się. Najczęstsze problemy, z jakimi mogą się zetknąć osoby dorosłe na drodze kształcenia to m.in.: negatywne wcześniejsze doświadczenia szkolne, opór wobec zmian, strach przed porażką, brak wiary w siebie, brak motywacji, brak potrzeby rozwoju i doskonalenia się, wysoki koszt szkoleń, etc.

10 zasad uczącej się osoby dorosłej¹

- 1. Uczę się dla zrozumienia otaczającego świata.**
- 2. Uczę się, aby funkcjonować jako obywatel.**
- 3. Uczę się być gotowym do wyzwań i zmian.**
- 4. Uczę się, aby być mobilnym na rynku pracy.**
- 5. Uczę się, bo chcę zdobyć pracę, utrzymać ją i awansować.**
- 6. Uczę się, aby doskonalić posiadane umiejętności i rozwijać zainteresowania.**
- 7. Uczę się, aby realizować swoje marzenia i cele.**
- 8. Uczę się dla samej przyjemności poznawania i rozwoju.**
- 9. Pomagam innym w uczeniu się, rozwoju i samorealizacji.**
- 10. Uczę się, bo chcę, potrzebuję i dostrzegam taką powinność.**

Badania wykazują, że Polska na tle innych krajów Unii Europejskiej ma jeden z najniższych wskaźników jeśli chodzi o kształcenie ustawiczne². Wynikać to może z faktu, iż osoby dorosłe w naszym kraju jeszcze nie do końca doceniają korzyści płynące ze stałego uzupełniania wykształcenia i szkoleń. Tymczasem, starzejące się społeczeństwo w sytuacji niżu demograficznego, potrzebuje stałego podnoszenia kwalifikacji. Już teraz można zaobserwować rozbieżność pomiędzy poziomem wykształcenia i umiejętnościami wśród młodszych i starszych osób dorosłych, co poważnie ogranicza możliwości pozostania na rynku pracy starszych pracowników. Dziś nie sposób efektywnie zarządzać swoją karierą zawodową bez uwzględniania konieczności kształcenia ustawicznego. Uczenie się przez całe życie, w tym także rozwijanie osobistych zainteresowań, uzdolnień i talentów jest już zatem nie tylko koniecznością, aby utrzymać się na konkurencyjnym rynku pracy, ale ma też wpływ na jakość życia osób, niezależnie od wieku czy etapu życia zawodowego.

Opracowała: Małgorzata Sinior

¹ <http://www.dniuczeniasiedoroslych.pl/strona/10-zasad-uczacej-sie-osoby-doroslej.html>

² <http://www.mpips.gov.pl/index.php?gid=505> Kształcenie ustawiczne w Polsce na tle innych krajów – na podstawie badania TRAL

Źródła:

1. Komisja Wspólnot Europejskich, „Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego” Bruksela, 30 października 2000, W: Poradnictwo Zawodowe w oficjalnych dokumentach oraz opracowaniach o zasięgu międzynarodowym. Zeszyt Informacyjno-Metodyczny Doradcy Zawodowego. Nr 39, MIPS, Warszawa 2007
2. <http://www.dniuczeniasiedoroslych.pl/strona/10-zasad-uczacej-sie-osoby-doroslej.html> – dostępna 07.08.2009
3. <http://www.koweziu.edu.pl/edukator/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=188> - dostępna
4. <http://www.mpips.gov.pl/index.php?gid=505> Kształcenie ustawiczne w Polsce na tle innych krajów – na podstawie badania TRAL 07.08.2009 – dostępna 07.08.2009